

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ САМОМЕНЕДЖМЕНТУ ЯК ПСИХОЛОГІЧНОГО МЕХАНІЗМУ СУБ'ЄКТНОСТІ ТА СУБ'ЄКТНОЇ АКТИВНОСТІ ПЕДАГОГА

Прагнення педагога до акмепрофесіоналізму *актуалізує* пріоритетні напрямки підвищення рівня професійної підготовки педагогів: запровадження мобільної системи підвищення професіоналізму, спрямованої на розвиток інтелектуального потенціалу, психологічної компетентності, готовності та здатності до ефективної педагогічної діяльності. Особливого впливу та зовнішнього тиску, у цих умовах, зазнали на собі сучасні педагоги: у багатьох випадках вони відчують себе суб'єктивно пригніченими перед реформами освіти, - з іншого – потребу в самоактуалізації, відповідності вимогам часу та економічним, політико-ідеологічним умовам. Така ситуація утримує педагогів під постійним стресом, який змінює їх суб'єктивність та суб'єктність. Формування у педагогів компетенцій самоменеджменту *актуалізують* новий кут зору на процеси самореалізації та здатності до самоосвіти, саморегуляції, самореалізації, в основі яких лежить механізм рефлексивної саморегуляції з опорою на внутрішні ресурси особистості і на критерії, специфічні для професії; на зміщення акценту на особистість педагога, на розширення його активності у пізнавальній діяльності як суб'єкта освітнього процесу, як суб'єкта пізнання. Нашою *метою* є пошук технологій навчання педагогів у системі післядипломної освіти, спрямованих на надання максимальної активності суб'єкту пізнання, що дозволяють концентруватися на внутрішніх якостях особистості як основного джерела розвитку. Відтак, пріоритетної *актуальності* набуває проблема формування та розвитку психологічних механізмів суб'єктності та суб'єктної активності педагога.

Саморегуляція та суб'єктність і суб'єктна активність педагога. Гісена Л., Леонова А., Кузнєцова А., Калінінський Л., Мар'їна М., Дубровіна, А. Гройсман, А. Занковський, М. Чумакова та ін. у своїх психолого-педагогічних наукових дослідженнях розглядають саморегуляцію з різних кутів зору: як метод впливу на особистість, як метод мобілізації організму в умовах фізичних і / або психічних перевантажень (Г. Сельє, Д. Бадмаева, Т. Чуйковав), як ефективний засіб профілактики несприятливих функціональних станів (А. Леонова, В. Барабанщикова, Т. Злоказова та ін.). Феноменологічність суті цього поняття, відносно до спрямованості напрямку дії, дихотомічно поєднує суб'єктність та суб'єкту активності педагога. Оскільки самоменеджмент (самоврядування) це – організація своєї діяльності і свого часу та самостійність і особисте управління собою, то поняття саморегуляції є синонімом. Тобто, іншими словами, здійснювати певні дії відносно суб'єкта пізнання – «Я-реальнго». Самореалізація: за українським тлумачним словником воно означає: 1) реалізувати, реалізуватися; 2)

здійснити, здійснитися, стати/бути; 3) реалізувати себе - здійснити себе, здійснитися статися/збутися; зробити себе. Тобто, іншими словами, здійснити певні дії відносно суб'єкта пізнання («Я-реальне») до – «Я-ідеальне». У двох випадках маємо справу з психічними процесами, які одночасно мають напрямок дії як «в середину», так і «назовні». В обидва процесах фундаментальним є «знання: що знати і як діяти?» відносно цього контенту особистість чи інтуїтивно, чи з цілепокладанням, зі стану суб'єкта пізнання трансформується у стан суб'єктної активності особистості. Одним із механізмів такої трансформації, ми вважаємо, виступає свобода вибору (свобода). Уява людини про істину свободу і відповідальність дає можливість дати відповідь на питання про те, що лежить в основі самореалізації та які її механізми здійснення. Розгляд самоорганізації як умови і результату безперервної освіти, як процесу, пошуку бажаних ланок цілісного «Я-образу» на основі рефлексивної саморегуляції, самодобудовування, у цілому, та самореалізації, зокрема, зумовлює актуальність набуття компетенції самоменеджменту та пошук ефективних методів її формування. Тому, на нашу думку, самореалізація виступає системоутворюючим чинником інтегративної професійної підготовки спеціаліста, а одним із механізмів її здійснення виступає самоменеджмент: шляхом формування компетенцій самоменеджменту (який вимагає самостійного визначення що саме він (педагог того чи іншого віку) хоче і повинен знати і вміти сьогодні у ситуації «тут і тепер», щоб успішно вирішити професійну задачу). У такому контенті суб'єктність знань («знання: що знати і як діяти?») педагога лежать у площині найбільш значущих якостей сучасного професіонала (Г. Юркевич): якості, що характеризують ставлення фахівця до себе і свого саморозвитку: а) вольові якості; б) емоційно-динамічні якості; в) інтелектуальні якості; г) якості, що характеризують загальний стиль поведінки та діяльності фахівця; якості, що характеризують ставлення до колег, підлеглих та системного оточення – комунікабельність, візуальність, уважність, контактність, справедливість, авторитетність, вимогливість, емпатія та ін.; якості, що характеризують ставлення фахівця до управлінської діяльності та вирішення управлінських задач – високий професіоналізм, творчий характер праці, почуття нового, почуття ситуації, масштабність мислення та ін.. Таким чином, на думку Г. Юркевича, педагог реалізує суб'єктну активність у трьох напрямках: *суб'єкт-особистістному, суб'єкт-суб'єктної взаємодії та суб'єктної діяльності*. Отже, враховуючи той факт, що усі ці напрямки та їх компоненти для конкретної індивідуальності завжди є суб'єктивними, ми розуміємо самоменеджмент (у контенті післядипломної освіти) як найбільш універсальний засіб становлення акме професіоналізму шляхом формування компетенції самоменеджменту. Дослідження свідчать, що розвиток їх різних видів у особистості здійснюється як за об'єктивних так і за суб'єктивних умов, однак, розвиток професійних видів – переважно за об'єктивних.

Висновки. Самоменеджмент, як універсальний засіб формування акме професіоналізму у процесі становлення професійної зрілості педагога, за суттю та функцією, є одним із психологічних механізмів суб'єктності та

суб'єктної активності, індивідуальним інструментом успішного досягнення поставлених цілей особистості.